

професійних знань та вмінь, розвиток професійно необхідних якостей, високий рівень професійного самовизначення. Адже для соціальних педагогів більш важливим стає не тільки опанування достатнім обсягом професійних знань, а й уміння швидко реагувати на соціально-педагогічну ситуацію та приймати компетентне рішення, орієнтуватись на нагальні потреби суспільства, займатись самоосвітою, бути професійно мобільним. У процесі і в результаті професійного самовизначення відбувається формування внутрішньої готовності майбутніх соціальних педагогів до усвідомленої і самостійної побудови, коригування моделей власної поведінки і перспектив свого розвитку, формування рис, необхідних для професійної діяльності. Потреба самовизначатись є рушійною силою подальшого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Педагогический энциклопедический словарь / [гл. ред. Б.М. Бим-Бад; редкол.: М.М. Безруких, В.А. Болотов, Л.С. Глебова и др.] / – М.: Большая Российская энциклопедия, 2002. – 528 с.
2. Соціальна педагогіка: словник-довідник / [уклад. Т.Ф. Алексеєнко та ін.]. – Вінниця: Планер, 2009. – 542 с.
3. Вітківська О.І. Психологічні умови професійного самовизначення випускників середніх шкіл у процесі профконсультації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 – «Педагогічна і вікова психологія» / О.І. Вітківська. – К., 2002. – 21 с.
4. Пряжников Н.С. Профессиональное и личностное самоопределение / Пряжников Н.С. – М. : Изд-во Ин-та практ. психологии; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. – 256 с.
5. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни / Абульханова-Славская К.А. – М. : Мысль, 1991. – 299 с.
6. Шавир П.А. Психология профессионального самоопределения в ранней юности / Шавир П.А. – М. : Педагогика, 1981. – 96 с.
7. Кудрявцев Т.В. Психологический анализ динамики профессионального самоопределения личности / Т.В. Кудрявцев, В.Ю. Шегурова // Вопросы психологии. – 1983. – №2. – С.51–59.
8. Капська А.Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / Капська А.Й., Безпалько О.В., Вайнола Р.Х. ; за заг. ред. А.Й. Капської. – К. : Наук.світ, 2002. – 164 с.
9. Басов Н.Ф. Социальный педагог: Введение в профессию: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Басов Н.Ф., Басова В.М., Кравченко А.Н. – М. : Изд. центр «Академия», 2006. – 256 с.
10. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения / Климов Е.А. – Ростов н/Д. : Феникс. – 1996. – 391 с.
11. Педагогічний словник / АПН; Інститут педагогіки / [відп. ред. М.Д. Ярмаченко, підгот. Н.Б. Копиленко]. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
12. Москалюк О. І. Формування професійної спрямованості у майбутніх соціальних педагогів: дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Москалюк Оксана Іванівна. – Хмельницький, 2007. – 180 с.

УДК 378.1

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Палько І.М., аспірант

Житомирський державний університет імені Івана Франка

У статті представлено аналіз основних методологічних підходів до вивчення проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у контексті формування міжкультурної толерантності.
Ключові слова: міжкультурна толерантність, професійна підготовка, соціальний педагог, системний підхід, синергетичний підхід, партисипативний підхід, аксіологічний підхід, акмеологічний підхід, культурологічний підхід, цивілізаційний підхід, діалоговий підхід, діяльнісний підхід, особистісно-орієнтований підхід.

Палько И.Н. ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ ТОЛЕРАНТНОСТИ / Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Украина.

В статье представлен анализ основных методологических подходов к изучению проблемы профессиональной подготовки будущих социальных педагогов в контексте формирования межкультурной толерантности.

Ключевые слова: межкультурная толерантность, профессиональная подготовка, социальный педагог, системный подход, синергетический подход, партисипативной подход, аксиологический подход, акмеологический подход, культурологический подход, цивилизационный подход, диалоговый подход, деятельностный подход, личностно-ориентированный подход.

Pal'ko I.M. TERMS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF CROSS-CULTURAL TOLERANCE / Zhitomir State Ivan Franko University, Ukraine.

This paper presents the analysis of the main methodological approaches to study the problem of training future social workers in the context of intercultural tolerance.

Key words: intercultural tolerance, training, social pedagogue, systematic approach, synergetic approach, participatory approach, the axiological approach akmeologic approach, cultural approach, the civilizational approach, dialogical approach, approach, personality-oriented approach.

У Конституції України, законах «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Державній програмі «Вчитель» та ін. утверджуються принципи багатоетнічності та полікультурності, ставиться завдання розвивати фундаментальну освіченість майбутнього вчителя [1, с. 87]. Проте однією із остаточно нерозроблених проблем сучасної вітчизняної професійної освіти є підготовка майбутніх соціальних педагогів до діяльності в поліетнічному середовищі. Зміст і методика такої підготовки лежать в основі полікультурної освіти майбутніх соціальних педагогів, адже в науковому просторі термін «полікультурна освіта» трактується як складовий компонент професійної освіти, спрямований на засвоєння культурно-освітніх цінностей інших культур на основі знання культури своєї етнокультурної групи, а також взаємодію всіх культур на принципах взаємопорозуміння, толерантності, діалогу та плюралізму, що є засобом протистояння дискримінації, націоналізму, расизму [2]. Процес полікультурної освіти включає в себе кілька рівнів: перший – прилучення до культури свого етносу та близьке знайомство з етнокультурною інших народів. Через усвідомлення єдиного знаменника в основі всіх етнічних культур людина сформулює толерантне ставлення до інших людей, до представників інших націй і культур. Другий рівень – державний. Він являє собою громадянську само ідентифікацію. Це завдання визначене в ряді документів державного рівня. Третій рівень – глобальний – знайомство з системою знань про права та свободи людини і народів [3, с. 87]. Особливо, полікультурна освіта стосується соціальних педагогів, які в майбутній професійній діяльності будуть реалізовувати різні соціальні проекти, спрямовані на виховання толерантності, культури міжнаціональних стосунків серед учнівської та студентської молоді; соціальні педагоги розгортають соціальну роботу з біженцями, іммігрантами, тому в них не має бути етнічних упереджень щодо представників різних етносів; соціальні педагоги можуть бути організаторами волонтерських загонів, одним із напрямків роботи яких є попередження конфліктних ситуацій на міжетнічному ґрунті в різних мікросоціумах тощо [4], крім того, соціальний педагог працює у відкритому середовищі та має справу в своїй діяльності з різними віковими та соціальними групами; у його роботі в органічному поєднанні виступають загально-гуманітарні знання та конкретні проблеми людини; формування стилю професійної діяльності базується на вмінні взаємодіяти з різними соціальними інститутами, адміністративними органами, фахівцями, залежно від конкретних обставин, умінні слухати людей, володіти здатністю забезпечувати посередництво особистості й суспільства, уміння впливати на спілкування і стосунки клієнта, працювати в неформальному середовищі; співпереживати, співчувати; зорієнтувати особистість на саморозвиток та підтримувати її [5, с. 194] в полікультурному просторі, до якого відноситься й Україна, базуючись на принципах міжкультурної толерантності, тобто поваги та правильного розуміння багатого різноманіття культур при збереженні позитивного образу своєї власної культури [3, с. 82].

Проблема підготовки соціального педагога до здійснення професійної діяльності знайшла відображення в наукових працях В. Бочарової, Ю. Галагузової, І. Звереві, А. Капської, Л. Міщик, В. Поліщук, С. Харченко та ін. Пошуку ефективних шляхів професійної підготовки соціальних педагогів присвятили свої дослідження І. Мигович, Н. Платонова, Є. Холостова, Н. Шмельова, В. Тищенко [5, с. 72]. Про те, що толерантність складає професійну сталість педагога, згадували у своїх працях дослідники Р. Безпальча, В. Бойко, Т. Іванова, С. Карпенчук, О. Лавенко [6, с. 12]. М. Євтух, О. Лавриненко, Т. Левченко, О. Савченко, О. Сухомлинська, Г. Троцько, Р. Хмельюк висвітлювали у своїх роботах ідею формування в майбутніх учителів якостей, пов'язаних з розумінням людської природи, надання іншим максимальної свободи вибору і докладання найкращих зусиль для того, щоб цей вибір виявився правильним [6, с. 21].

Отже, важливим питанням є дослідження концептуальних положень професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до діяльності в поліетнічному середовищі в контексті формування міжкультурної толерантності, що і є головним завданням даної роботи.

Особливого значення вивчення педагогічних засад особистісного розвитку майбутнього соціального педагога набуває в контексті сучасних концепцій суб'єктивності, акмеологія, синергетики, особистісно-орієнтованого навчання, гуманістичної педагогіки, в яких даний феномен розглядається як фундаментальна проблема особистісного та професійного становлення людини, передумова її успішної життєдіяльності [2, с. 16]. Відповідно, до професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у контексті формування міжкультурної толерантності варто застосувати ряд методологічних підходів, які розглядатимуться нижче.

Зокрема, *системний підхід* (І. Блауберг, В. Кузьмін, В. Кушнір, В. Садовський, А. Уємов, Б. Українцев, І. Фролов, К. Юдін; В. Вакуленко, Н. Гузій, А. Маркова, О. Семенов та ін. [7, с. 23]). Завдяки тому, що в межах системного підходу розкриваються системоутворюючі елементи, що вступають у специфічні навчально-професійні відносини згідно з цілями професійної освіти конкретного спеціаліста, суб'єкт-суб'єктні зв'язки в системі професійної підготовки значною мірою детерміновані характером процесу навчання у ВНЗ, особистісними характеристиками педагогів і студентів, їхніми цінностями, установками, інтересами, потребами і тими соціально-педагогічними умовами, які створюються для становлення і розвитку [8, с. 15]. Системний підхід до аналізу професійної підготовки майбутнього фахівця потребує розгляду цієї проблеми в кількох основних аспектах, а саме: як системного утворення, що має свої специфічні закономірності (параметри, критерії, рівні); як частини цілісної макроструктури професійної підготовки вчителя в українському соціумі; як становлення особистості фахівця в межах цілісного соціокультурного простору [7, с. 23–24]. Крім того, використання системного підходу є необхідною умовою для здійснення успішного педагогічного впливу на формування особистісних якостей, можливості узгодження, поєднання особистих цінностей зі значною мірою уніфікованою системою загальносуспільних цінностей. Важливо відзначити що в сучасних умовах динамічного розвитку суспільства системний підхід тісно пов'язаний із *синергетичним підходом* [9, с. 78]. На відміну від чіткої архітектури та векторно спрямованих лінійних зв'язків системного підходу синергетика пропонує уявлення про світ як взаємодію складних систем, здатних до самоорганізації, що існують на різних рівнях і об'єднані низкою нелінійних зв'язків. Синергетична парадигма розглядає будь-який складний об'єкт дослідження як систему. Що знаходиться в нестійкому стані, розвиток якої розглядається не лише зовнішніми факторами, а переважно спонтанним впорядкуванням унаслідок самоорганізації особистості. Тому поняття «самоорганізація» виступає основною категорією синергетичного підходу [5, с. 156–157]. Таким чином, використання даного підходу до формування міжкультурної толерантності майбутніх соціальних педагогів дозволяє прогнозувати певні персональні зміни на основі своїх власних внутрішніх резервів, здійснення в цьому напрямі відповідних зусиль.

Згідно з аналізом існуючих наукових праць у контексті полікультурності, здійсненого Н. Якою, *партисипативний підхід* (О. Сухомлинська, Є. Нікітіна, О. Перова) означає: зростання здатності та готовності студентів до спільної діяльності; делегування права студентам, децентралізацію відповідальності, пов'язаної з прийняттям рішень, що стосуються ситуацій міжкультурного спілкування; краще розуміння та підвищення дієвості реалізованих рішень; зростання інформованості у сфері міжкультурного спілкування; забезпечення здатності груп вирішувати проблеми активним і продуктивним шляхом; створення механізму для професійного росту майбутніх фахівців та успішного формування в них міжкультурної педагогічної компетентності; поліпшення міжособистісного спілкування, що стає базисом для продуктивного міжкультурного спілкування; можливість використання необхідних нововведень у навчальному процесі [7, с. 24].

Аксіологічний підхід (Г. Васянович, І. Зязюн, Н. Крилова, М. Каган, Т. Іванова, О. Сухомлинська та ін. [1, с. 92]). Н. Ткачовою, на основі аналізу наукової літератури, зроблено висновок, що під вищезгаданим поняттям розуміється спрямованість педагогічного процесу на засвоєння провідних суспільних цінностей, переведення їх на рівень персональних ціннісних пріоритетів. Це надає можливість особистості адекватно поводитися в різних умовах, у яких відбуваються динамічні зміни синергетичного характеру, накопичувати досвід поведінки в умовах альтернативного вибору [9, с. 75]. Морально-ціннісні імперативи в структурі професійного образу майбутнього фахівця впливають на формування в нього антропоцентристського погляду на особистість учня, гуманістичну орієнтацію на його інтереси, нахили та здібності [1, с. 93].

Акмеологічний підхід (О. Бодальова, А. Деркача, Н. Кузьміної, В. Максимової, С. Пожарського, М. Поташника, В. Панасюка та ін.). Як наука, що вивчає розвиток особистості на етапі дорослості та досягнення нею вершин у природному та соціальному розвитку, акмеологія вивчає життєві обставини та умови, типові для певного віку та рівня розвитку людини, що сприяють досягненню вершини на кожному віковому етапі [1, с. 93]. Згідно з дослідженнями Ю. Тодорцевої, акмеологія особистості становить інтерес вже тому, що одним з її чотирьох компонентів, що виділяє А. Реан, виступає толерантність [10], підтверджуючи акмеологічний підхід до толерантності тим, що визначає її складовою соціальної зрілості особистості. Оскільки почуття толерантності як права особистості на іншу думку, повністю залежить від діалогу, Ю. Тодорцева припускає, що як діалогічний, так і акмеологічний підходи, мають єдине цільове джерело у вигляді діалогу. Толерантність як найважливіший компонент акмеології

особистості пов'язаний також з іншими її компонентами: відповідальністю, саморозвитком, інтегративністю. Однак зміст соціальної зрілості особистості не може проявлятися повно без рівня розвинутої компонента толерантності. Відповідно до цього міра толерантності як якості є своєрідним індикатором феномену зрілості [6, с. 15–16].

Культурологічний підхід в освіті виявляється, на думку Н. Ткачової, через створення оптимальних умов для опанування на суб'єктивному рівні провідних соціальних цінностей, у яких фокусується накопичений соціокультурний досвід людства, через ефективне використання матеріальних і духовних цінностей як засобу всебічного розвитку особистості, задоволення індивідуальних потреб та інтересів, формування ціннісних пріоритетів. Тому важливо забезпечити засобами освіти сформованість у людини високого рівня особистісної культури, що дає їй можливість правильно оцінювати динамічні зміни в оточуючому середовищі крізь призму власних цінностей, адекватно на них реагувати, а головне – діяти в ньому, відчуваючи персональну відповідальність за наслідки своїх дій і вчинків [9, с. 84], особливо, в сучасному полікультурному середовищі, в якому визначальною є міжкультурна толерантність. У сучасних умовах виділяється *міжкультурний підхід* до професійної підготовки майбутніх фахівців, що є релевантним для сучасного етапу розвитку системи освіти, та покликаний допомогти побачити загальне та різне між культурами, подивитися на власну культуру очима інших народів, сформувані індивідуальну картину [11, с. 275]. Використання законів та особливостей соціально-економічного, історичного розвитку людської цивілізації у сфері аналізу проблеми полікультурності – *цивілізаційний підхід*, який передбачає утвердження у системі професійної підготовки майбутнього фахівця принципу діалогу культур [11, с. 29], особливо, коли мова про професійну підготовку майбутніх соціальних педагогів в контексті формування міжкультурної толерантності.

Діалоговий підхід (М. Бахтін, Т. Іванова, Н. Крилова, В. Біблер, С. Курганов), що оснований на ідеях, які спираються на методологічну основу про те, що мислення особистості у процесі формування має вступати в діалогічне спілкування з попередніми формами культури, а також із представниками різних поколінь, які взаємодіють у єдиному часовому просторі, при цьому сам процес спілкування всіх учасників навчально-виховного процесу набуває вільного характеру [1, с. 95]. Крім того, даний підхід наголошує на толерантності як психологічній характеристиці виховуючого діалогу. Діалогічний педагогічний процес має смислово-ціннісну орієнтацію, вищими смислами й цінностями якого є духовність [6, с. 14].

Діяльнісний підхід (Г. Бал, І. Бех, Л. Виготський, В. Іванов, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, В. Семиченко) – процес розвитку особистості здійснюється у тісній залежності від тієї діяльності, в яку вона включена, а формування цілісної особистості неможливий без включення її в різноманітні, ієрархічно залежні види діяльності [8, с. 17]). Даний підхід привертає все більшу увагу науковців, насамперед тому, що змінюється місце освітньої діяльності в сучасній вищій освіті, в процесі якої формуються такі її характеристики, як свідомість, цілеспрямованість, наукова обґрунтованість, продуктивність, що є одночасно предметом соціально наукових пошуків; по-друге, це самодіяльність як актуальний аспект проблематики діяльності, а, отже, самовизначення, самореалізація, самокорекція та ін., процеси, які відіграють важливу роль у становленні сучасного педагога. Зазначимо, що в межах культурологічного підходу студент як майбутній фахівець окреслюється також і як суб'єкт культуротворчої діяльності в умовах полікультурного освітнього простору [7, с. 56]. Проте наявності практичного компонента в професійній підготовці соціального працівника / педагога ще не достатньо, щоб він вільно та компетентно вирішував соціальні завдання у всіх багатогранності їх прояву, що особливо яскраво простежується, коли форми організації навчально-пізнавальної діяльності студенти не адекватні формам професійної діяльності. На думку О. Карпенко, діяльність може виступати засобом становлення, розвитку особистості, методом її дослідження, зв'язком з об'єктом певної системи, взаємозв'язком з іншою особистістю, що дозволили представити діяльність через її активність [8, с. 17].

На думку Р. Вайноли, врахування особливостей *особистісного* підходу дозволило окреслити головні завдання щодо урахування й застосування особистісного підходу в підготовці майбутнього соціального педагога, а саме: розробка системи педагогічних технологій самоактуалізації майбутніх соціальних педагогів у процесі самовизначення, самореалізації та самоствердження особистості; відбір змісту, форм та методів особистісного розвитку майбутнього соціального педагога; орієнтація змісту навчальних предметів на особистісний розвиток студентів; визначення взаємозв'язків особистісного розвитку та форм організації самостійної навчальної діяльності студентів тощо. При цьому своєрідною квінтесенцією особистісного підходу є саме ідея самореалізації, тобто результативного особистісного розвитку, який виступає втіленням глибинної природи, сутнісних сил кожної людини. Освітня система буде справді особистісно орієнтованою настільки, наскільки вона працює на особистісний розвиток суб'єкта навчання та виховання [5, с. 43–44]. Найважливішою умовою підвищення якості підготовки соціальних педагогів, можна вважати орієнтацію практики викладання на застосування *особистісно-орієнтованого підходу* (І. Бех, О. Леонт'єв, М. Забродський, О. Киричук [7, с. 54]), при якому найважливішого значення набуває самоцінність того, хто навчається. Отже, метою професійної підготовки стає створення умов для розвитку цілісної особистості фахівця високого рівня кваліфікації, розвитку особистісних якостей,

орієнтованого на майбутню професійну діяльність і на потреби вдосконалення [5, с. 52–53]. У контексті проблеми нашого дослідження, рушійною силою професійного розвитку майбутнього фахівця є протиріччя між досягнутим рівнем розвитку його знань, умінь, набутого досвіду й особливостями полікультурного середовища [7, с. 54], в якому самоцінною є культура міжкультурно толерантної поведінки.

Цілком закономірною і прийнятною для нас є думка Н. Якси, що аналіз основних методологічних підходів дозволяє стверджувати таке: між підходами існує взаємозв'язок і внутрішня єдність, зокрема взаємозв'язок категорій, які лежать в основі кожного з них; кожний із підходів містить у собі науковий апарат дослідження й ідеї реалізації наукової проблеми; кожний із них являє собою єдиний тип засобів наукового пізнання, що має певні особливості: 1) розгляд підготовки майбутніх фахівців як системи вимагає врахування всіх чинників, що діють на педагогічне явище (системний підхід); 2) орієнтація на суспільний ефект (програмно-цільовий і культурологічний підходи); 3) моделювання в навчальному процесі майбутньої професійної діяльності студентів (професійно-діяльнісний підхід); 4) формування особистості майбутнього фахівця в діяльності (особистісно-діяльнісний підхід); 5) орієнтація ходу навчання на гарантований сукупний освітній продукт і кінцевий результат (технологічний підхід) [11, с. 256–266].

Ефективність роботи з виховання толерантності в майбутніх педагогів залежить від спрямованості навчально-виховного процесу, форм та методів організації. Серед форм та методів пріоритетна роль належить активним методам, до яких належать соціальне проектування, метод відкритої трибуни, ситуаційно-рольова гра, соціально-психологічний тренінг, інтелектуальний аукціон, «мозкова атака», метод аналізу соціальних ситуацій з морально-естетичним характером, гра-драматизація тощо [4].

Доцільно застосовувати також традиційні методи: бесіду, диспут, лекцію, семінар, роз'яснення, переконання, позитивний і негативний приклади, методи звичок, методи вправ, контролю і самоконтролю, створення громадської думки тощо. Із нетрадиційних методів ефективно спрацьовують методи «педагогічної психотерапії» (саморегуляція, педагогічний аутотренінг, рефлексотерапія) [4].

Інноваційна практика соціально-педагогічної роботи породжує нові методи соціальної взаємодії, до яких належать: метод вуличної соціальної роботи (основними формами є рейди, ігротеки, вуличний театр, виїзне консультування, пункт соціальної підтримки), метод «рівний-рівному» та метод роботи в громаді [5, с. 225–226]. Звичайно, необхідним є введення спецкурсів, які повинні відтворити комплексний підхід до виконання завдань з виховання толерантності в майбутніх соціальних педагогів [4]. Крім цього є доцільним впровадження в навчально-виховний процес тренінгу толерантності, суть якого полягає не в засвоєнні особистістю готових знань та прийомів, а їх самостійному виробленню шляхом активної участі в процесі групової взаємодії [5, с. 223] та низки соціально-виховних заходів [4]. Серед них: театралізовані форми (інтерактивні театри, літературно-музична композиція, концерт, публіцистична вистава, театралізована вистава тощо), інтерактивні ігрові (ігрова програма, інтерактивна акція, гра станціями), інтелектуально-пізнавальні (часто це варіанти телевізійних програм) та художньо-прикладні (конкурси малюнка, захист технічних проектів тощо) форми [4]. Наукове обґрунтування методів та їх визначення і застосування в роботі є показником певного рівня розвитку соціального середовища, в тому числі освітнього, а взаємозв'язок факторів, що впливають на поведінку особистості, вимагають комплексного використання всіх методів, до речі, більшість методів в соціально-педагогічній роботі перетинаються, їх застосування взаємообумовлене та взаємозалежне [5, с. 227].

Трактуючи полікультурну освіту майбутнього соціального педагога як складовий компонент його професійної освіти, спрямований на засвоєння культурно-освітніх цінностей інших культур на основі знання культури своєї етногрупи, а також оволодіння спеціальними соціально-педагогічними технологіями, що дозволить реалізувати власний професійний потенціал у роботі з поліетнічним складом населення [2], можемо говорити про зумовленість певних кваліфікаційно-компетентнісних характеристик фахівців наявними соціокультурними умовами, що і було відображено в концептуальних положеннях професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Перспективи подальших досліджень варто зосередити на більш детальному дослідженні особистісного, особистісно-орієнтованого та особистісно-соціального підходів професійної підготовки соціальних педагогів в умовах формування міжкультурної толерантності, а також міжкультурного діалогу, що є теоретико-методологічною стратегією формування міжкультурної компетентності фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Якса Н.В. Концептуальні положення професійної педагогічної освіти в аспекті полікультурності / Н.В. Якса // Українська полоністика. – Житомир, 2009. – Вип. 6. – С. 87–98. – (Серія «Педагогічні дослідження»).
2. Гуренко О.І. Проблема професійної підготовки майбутнього соціального педагога в сучасних соціокультурних умовах : полікультурний аспект [Електронний ресурс] / О. Гуренко // Збірник

- Наукових праць Бердянського державного педагогічного університету, 2009. – № 4. – С. 153–161. – (Серія «Педагогічні науки»). – Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpbdpu/ped/2009_4/gurenko.pdf.
3. Янкина Н.В. Межкультурная толерантность как компонент межкультурной коммуникации / Н. Янкина // Вестник Оренбургского государственного университета. – 2006. – Т. 1. – С. 82–88. – (Серия «Гуманитарные науки»).
 4. Гуренко О.І. Теоретико-методичні засади виховання етнічної толерантності в майбутніх соціальних педагогів [Електронний ресурс] / О. Гуренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2008. – № 14. – С. 36–39. – (Серія «Педагогіка. Соціальна робота»). – Режим доступу до журн. : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ped/2008_14/hurenko.pdf.
 5. Вайнола Р.Х. Особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : [монографія] / Вайнола Р.Х. ; за ред. С.О. Сисоєвої. – Запоріжжя : Хортицький навчально-реабілітаційний багатопрофільний центр, 2008. – 460 с.
 6. Тодорцева Ю.В. Педагогіка толерантності: [метод. рекомендації] / Тодорцева Ю.В. – О. : СВД Черкасов М.П., 2004. – 89 с.
 7. Якса Н.В. Професійна підготовка майбутніх вчителів: теорія і методика міжкультурної взаємодії в умовах Кримського регіону : [монографія] / Якса Н.В. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 568 с.
 8. Карпенко О.Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти : [монографія] / Карпенко О.Г. ; за ред. С. Я. Харченко. – Дрогобич : Коло, 2007. – 374 с.
 9. Ткачова Н.О. Аксиологічний підхід до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі / Н.О. Ткачова. – Луганськ : ЛНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2006. – 300 с.
 10. Реан А.А. Акмеология личности / А. А. Реан // Психологический журнал. – Т. 21. – 2000. – №3. – С. 88–95.
 11. Професійно-педагогічна світа : сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку : [монографія] / [Дубасенюк О. А., Антонова О. Є., Вітвицька С. С., Сидорчук Н. Г., Спірін О. М., Якса Н. В. та ін.] ; за заг. ред. проф. О. А. Дубасенюк. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 396 с.

УДК 378.937+378.126

ВИЯВЛЕННЯ КРИТЕРІЇВ ПРОДУКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Паскаль О.В., к.пед.н., доцент

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського

У статті досліджено шляхи зростання продуктивності професійної діяльності соціального педагога, можливі умови реалізації цього процесу.

Ключові слова: критерії продуктивності, продуктивність професійної соціально-педагогічної діяльності.

Паскаль О.В. ВЫЯВЛЕНИЕ КРИТЕРИЕВ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ / Южноукраинский национальный педагогический университет имени К.Д. Ушинского, Украина.

В статье исследованы пути роста производительности профессиональной деятельности социального педагога, возможные условия реализации этого процесса.

Ключевые слова: критерии производительности, производительность профессиональной социально-педагогической деятельности.

Paskal E. REVEALING OF CRITERIA OF PRODUCTIVITY OF SOCIAL-PEDAGOGICAL ACTIVITY / South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky, Ukraine.

In clause the ways of growth of productivity of professional activity of the social teacher, possible conditions of realization of this process are investigated.

Key words: criterion of productivity, productivity of professional social-pedagogical activity.